

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 6.— " "
Negyedévre 2.50 " "
Egy hónapra 1.— " "
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és
kiadóhivatal:

Főpiazcz, a város-
házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasábos petty
soronként 5 kr-ával
számítatnak.

A mióta Darányi a miniszter.

Debreczen, július 7.

(D) A kormányzás mai körülményei közt a földművelési miniszter helyzete a legnehezebb; nem csak Magyarországon, de mindenütt. A földművelési helyzet mindenütt nyomott. Amerikában is, noha az európai földművelésre a csapást az amerikai verseny mérte rá, de ezzel aztán Amerika is belovagolta magát a tultermelésbe és most ott áll, hogy e tekintetben tett nagy beruházásai nem fizetik ki magukat. Mert hogy tultermelés van, azt nem vitathatja el semmiféle okoskodás. Azok az állítások, hogy egyetlen évi terméketlenség éhhalált idézne elő, nagyon sántítanak, mert tudva levő, hogy az időjárás nem a spekuláció fogásaival működik, az egyöntetű eljárás szempontjából nem esküszik össze, s ha Amerikában, annak is csak egyes vidékein mostohául viseli magát, más vidékeken és világrészekben bőséggel hinti áldásait s a mai közlekedés mellett a kereskedelem egyszerre képes pótolni a hiányokat. A tultermelés nem abban áll, hogy a világ raktáiraiban évekre való élelmi szerek pangjanak, hanem abban, hogy az évi termelés az évi fogyasztást

meghaladja, vagyis: a kínálat a keresleten túllépez.

Hogy a gabonatermelés a határokon tulesapongott, mintegy kiáradt és előzönlötte a világpiacokat, az tény. Hogy most kezd behuzódni és keresi magának a rendes medret, az is tény, de épen ez a körülmény szoritja sarokba a földművelést, amennyiben a gabonatermelés legkönnyebb oldalát képezi és semmi kétség, hogy most a nehezebbjére kerül a sor. De hát mire? Ez a kérdés az, melyre a helyes választ megadni igen nehéz.

Kikutatni, hogy miféle produktumoknak van mai napság a legmagasabb áruk? Hogy mivel lehetne oly piacot teremteni, amely elárastva még nincs s amelyen egy hirtelen konkurrenzia feltűnésének veszélye ki van zárva? Tanulmányozni és kilesni a piacok titkát s olyasmivel jelenni meg azokon, amivel még nincs eltelve és elárastva a közönség.

A piac, a piac! A termelési hiányok tanulmányozása és felhasználása! Amely ország földművelési minisztere ezen az uton előljár és külföldi kollegáit megelőzi? Hazája javára még sokat tehet.

Darányi Ignác földművelési miniszterünk előtt a tevékenységre

számos ut kínálkozik, energia és hajlandóság van is benne, de amióta miniszter, alig szenteltett ezen tevékenységnek csak némi időt. És ilyesmit hamar észrevesz az ellenzéki sajtó, de azt nem vette észre, hogy a Darányi minisztersége az ellenzék parlamenti obstrukciójával egy időben lépett életbe s hogy programját előterjesztesse, hat hónapig kellett várnia, amely hat hónap a reformokranézve elveszett.

Az obstrukció befejeződött, az ezredév kiállítása megnyitott. Harmadik hónapja, hogy Darányi ismét nem tehet egyebet, mint azt, hogy mindenütt ott legyen ahol lennie kell, és mert a földművelési tárca keretéhez tartozó szakmák kiállításai, a kiállítás hatáskörének legalább is egy harmadrészét veszik igénybe, a Darányi ideje le van foglalva ugyszólván perczről perczre. Szóval, amióta miniszter, ezéلبavett reformjainak életbeléptetését még csak meg sem kezdhetette, pedig vannak azok közt igen nagy horderővel bírók, melyek gazdáink helyzetén, a mai nehéz körülmények közt, nagy, könnyebbulést előidézni vannak hivatva.

Mindezeket figyelembe véve, azok az ellenzéki támadások, melyek a mai földművelési minisz-

TÁRCZA.

Az élet.

*Jár az élet, jár felettünk,
Ami múlt, már elfeledtük,
Roszat, jót egymásután.
Tünnek mind a múlt ködébe,
Egy-egy árnyuk visszatérve,
Emlékezni hív csupán.*

*Sors szeszélye rejti kedvünk...
Mit örömmel építettünk
Lesz talán megátkozott;
S azt hisszük gyötör halálig,
Pedig hányszor jóra válik,
A mi úgy megkínózott.*

*A világ, e nagy vándorkép,
Száll előttünk s ránk mosolyg még
Annyi kedves hű alak;
Jönnek, mennek s egyre fogynak,
Könyünk értük hűbe folynak,
Lassan mind csak elhalad.*

*Óreg szívvel, életunva
Várunk s kérdjük elborulva:
Meddig tart ez így vajon?
Tört remények, foszlott álmok,
Mi jöhetne még utánok —
S elközelg a sírhalom...*

Bereczky Lajos.

Mária Terézia végnapjai.

„Azt hiszem, hogy már nem tart soká. Nagyon nehéz és sokszoros a bánat, melyet érzek s a mely folytonosan növekszik. Ehhez járul még az is, hogy minden segély és részvét nélkül vagyok; az én koromban már nem sokáig lehet ezt viselni és érzem, hogy egészségem rohamosan hanyatlak.” — Így irt Mária Terézia 1780. nov. 3-án Mercy grófnak, versaillesi követének; már előbb, okt. 15-én, elkészítette végrendeletét. Az utóbbi években nagyon elgyengült. Nehéz lélegzésben szenvedett! Gyakran mondá: „Nyomorult vagyok, nem bírom tovább, napról-napra fogy életerőm.” Azonban az erős lelkű nő, akkor 62 éves, nem félt a haláltól; sorsát békés megnyugvással vette s gyakran mondá mosolygva: „Egészen megkövülök, úgy érzem.” Mély belátásával az egész gyógyászat tökéletlenségét és az orvosi tudomány szánandó tehetetlenségét belátta, Ugyanazért semmi orvosi szert nem használt. Azonban az egészségére nem vigyázást, bármint meg volt is különben edzve, nagyon messzire vitte. Néha például, hogy belső forróságát enyhítse, folytonosan jégbe hűtött limonádét ivott, éjjel-nappal nyitva tartá ablakát és órahosszat ült az erős légvonatban. Környezete ezt egyébiránt annak tulajdonította, hogy a császárnő 1780. október kezdete óta jobb karjával rheumában szenvedett, mely az írásban

nagyon akadályozta. Ehhez járult még igen erős köhögés, mely egész november hóban, haláláig, nem hagyta el többé.

Utolsó óráiról szóló adataink, — minőkkel ily hiteles alakban mindez ideig nem birtunk. — Marianne főhercegnő nagybecsű feljegyzésein alapulnak, melyek a klagenfurti Erzsébet-zárda birtokában vannak. Dr. Wiery gorky hercegpüspök tette ez érdekes adatokat először közzé Mária Terézia életét tárgyazó munkájában s ezzel az olvasó világnak igen nagy szolgálatot tett.

E közlésekből olvassuk, hogy a császárnő november 2-án délelőtt a kapuczinusok sirboltjára, délután az augusztinusok templomát látogatta meg, hat nap mulva még részt vett mint néző egy József által rendezett fáczánvadászatban Schönbrunnban és ez alkalommal a szakadó esőben nagyon átázott, mi nyilván növelte baját. Nov. 19-én leányai: Marianne és Erzsébet nála reggeliztek. A császárnő erősen köhögött és panaszkodott, hogy a fekvés nagyon nehezére esik; mindamellett meghallgatta a misét, fogadta a hölgyek látogatását és kihallgatást adott. November 20-án erősbödött köhögése s ekkor udvari orvosa, Störek tanácsára eret vágatott magán, mire az éjet meglehetősen nyugodtan tölté. 21-én este a köhögés munka közben oly erővel lepte meg, hogy attól féltek, megfulad. A császárnőnek ekkor

6.
ekvö
cat.
ago-
etekkel
öl
ó.
kézből
etű Dr.
vagy
n Má-
36-1-
000
t ker-
műkö-
urada-
ást
endőkön
állalán-
000 frt
100 frt
alatt a
33-3-2
Fekete,
nként
0 kr.,
shans
0 kr.,
tyu-
bként
rdélyi
nkok-
0 kr.,
king-
stájer
azásu
ör ki
kül-
sáról.
6-5
nál
ál
R
t.
i do-
rban
en.
AI
ra.
t 17.
-30-24

terium ellen vannak intézve, életüket veszítik. A méltányosság mindenesetre megkívánja, hogy lehetetlenségeket ne követeljünk s bírjunk annyi türelemmel, amennyi szükséges ahhoz, hogy egy miniszter ténykedése eredményeinek fölmutatáshoz időt nyerjen. Igaz, hogy a vízbe fulónak a mentőkés után várni nehéz, igaz, hogy földművelési állapotaink a lehetségesig sürgős intézkedést kívánnak, de azért a teendőket hólyagokként felfújni még sem lehet.

Belföldi hírek. (Igazságügyi reformok.) Az igazságügyminiszter e napokban a jogászöröknek meg fogja küldeni a büntető perrendtartás életbeléptetéséről, valamint az esküdtzések szervezetéről szóló törvényjavaslatokat, melyeket a miniszter az ősz folyamán a képviselőháznak benyújtani szándékozik. Azonkívül az országgyűlési szünetek alatt a miniszteriumban tanácskozás alá fognak vétetni a szövetkezetekről meg a határörvidék birtokviszonyainak rendezéséről szóló előadói javaslatok.

Külföldi hírek. (Török-görög viszony.) A török fővárosból a következő, felette érdekes czáfolatot küldtek a „Pester Correspondenz“-nek: A törökellenes európai sajtóban folyton a leghihetlenebb dolgok olvashatók a tarthatatlan állapotokról európai Törökországban és az említett sajtó legujabban azzal szerepel, hogy napról-napra híreket terjeszt majd kivégzett örményekről, majd meg csatározásokról és ellenségeskedésekről a görög-török határon. Sem az egyik, sem a másik hír nem való s mind a kettőnek egyszerűen az a tendenciája, hogy Törökország komoly reformtörekvéseit Európa előtt diszkreditálják és lehetőleg rövidítsék az időt a reformok életbe léptetésére. Ezek a Törökországgal szemben ellenséges hangok arra emlékeztetnek, hogy a török-bolgár és a török-szerb háború is csatározásokkal és összeütközésekkel kez-

dődött és ennek folytán most mindennap a török-görög háború kitörését várják. Azonban eltekintve attól, hogy a görög kormány ilyen vakmerő kalandba nem rohanhat és Kréta elérhetlensége s a berlini szerződés miatt nem is fog belerohanni, itt határozottan tagadják, hogy a görög határon kihívó jellegű kihágások történetek volna és kijelentik, hogy a két állam a képzelhető legbarátságosabb lábon áll egymással. A krétai nemzetgyűlés képes lesz az eltagadható viszony helyre állításának kérdését ép oly jól megoldani, mint a hogy az európai birtokkérdés évek előtt alaposan és végleg megoldatott:

Gazdáink helyzetének javítása.

Budapest, július 7.

A Budapesten tartandó gazdaságkongresszussal alkalmasint eléri tetőpontját az európai agrár-mozgalom és oly pontozatokat fognak azon tárgyalni, a melyek már régóta közvagyonot képeznek és oly kérdések merülnek fel, melyeket a mezőgazdaságon kívül álló közgazdasági tényezők közreműködése nélkül egyszerűen nem lehet megoldani. Az összes agrárkérdések legfontosabbika, a tengely, mely körül valamennyi alárendelt kérdés forog, a gazdasági hitel kérdése, melynek megoldásánál Magyarország túltett egész Európán, A gazdasági hitel kérdését Magyarországra nézve megoldottnak tekinthetjük és e megoldással szoros összefüggésben van az átmenet a külterjes gazdálkodástól az általános elismert belterjeshez.

A belterjes gazdálkodástól megköveteli a föld jobb megmunkálását gépekkel, műtrágya és erőtakarmány használatát, a legjobb vetőmagok olesó beszerzését, ipari növények termelését, kisebb-nagyobb gazdasági ipar létesítését e mindennek előtt terményeink jobb értékesítését és az állatállomány javítását.

A kormány részéről eddig tett rendszabályokból meggyőződhetett úgy maga a kormány, mint az országnak mezőgazdaságot űző lakosai, hogy mindeme vállalkozások közül csak pénzkérdésről van szó és hogy sem a gazdák közönye,

sem fogyatékos értelmessége nem oka annak, hogy Magyarország egy hüvelylyel sem jutott előbbre a belterjes gazdálkodás útján és hogy e téren kisebb népek és nemzetek által megelőzni engedte magát. Ausztria legkisebb koronatarományja belterjesen műveli gazdaságát és a nagyhatalmasan feltörő Magyarország csak a külterjes és kevésbé jövedelmező gazdálkodás terén forgácsolja szét erejét és nagyságát.

A kormány erélyes kezdése és cél-tudatos közreműködése folytán a Magyar Agrár- és Járadékbank immár megtette az első és jelentőséggel teljes lépést a létező viszonyok javítása végett: megadta a lehetőséget a magyar gazdáknak arra, hogy hitelszükségeit oly módon fedezhessék, aminő a magyar kereskedelemnek és iparnak nem áll rendelkezésére. A mezőgazdák tökeerős hitelegyletének létesítése által a pénzkérdés meg van oldva minden gazdára nézve, aki a kérdést megoldottnak akarja tekinteni és csatlakozni akar az együlethez. A magyar mezőgazdák hitelegyletének immár rendelkezésére áll az egész európai pénzpiac és a hiteligenyek, legyenek bármily nagyok, nem képeznek akadályt. Amnyi pénz áll rendelkezésre, amennyi csak igényeltetik, míg más bankok és hitelintézetek nehéz időkben mégis csak kénytelenek tekintettel lenni erejük bizonyos hatáira. A kamatláb, melyen a mezőgazda hitelt kap, relative és absolute alacsony: 5 1/4% és oly alacsony fokozaton mozog és annyira állandó, hogy csak kevés kereskedőzég van, amely ily alacsony kamatláb mellett lenne képes hitelszükségletét fedezni. Ezenfelül ezt a mezőgazdasági személyhitelt az egyleti tagok bekebelezés nélkül, a hitelkérő által egyedül aláírt váltóra kapják, ami kereskedőnél teljesen ki van zárva. A kölcsönt öt év alatt lehet törleszteni, az igényelt kölcsönösszeget azonnal és gyorsan folyósítják, oly előnyök ezek, minőkről a magyar mezőgazda eddig álmodni sem mert.

A magyar mezőgazdaságnak, ennek a legelőkelőbb magyar közgazdasági tényezőnek megerősödése érdekében a magyar kormány korszakalkotó sikerének kell elismernünk ezt az intézményt és a mezőgazdaságnak ehhez az intézmény-

nagyon rossz éjszakája volt; ágyát kénytelen volt elhagyni s nem is feküdt oda többé vissza egész haláláig. — A köhögésrohamok egész rendszeresen ismétlődtek esteli 8—9 óra közt a következő napokon; 24-én este lázt is kapott s ekkor komolyan kezdtek felőle aggódni. Maga a császárnő is érezte közelgő végét; mégis komolyan felszólította orvosát, hogy mondja meg a tiszta igazságot állapotáról s a netáni életveszélyről, hogy gyónását letehesse. November 25-én meg is gyönt és másnap, fiának Józsefnek, kijelentette, hogy a halotti szentségeket még azon délután fel kívánja venni. A császár eddigelé nem tulajdonított anyja betegségének oly komoly jelentőséget, minőt az érdemelt és még az orvossal is vitatta kedvezőbb véleményét. Azért mégis fölkereste a császárnőt s igyekezett szándékáról lebeszélni. Sikerült is annyit elérnie, hogy a császárnő kinyilvánítá, hogy egyelőre csak az oltári szentséget kívánja fölvenni s az utolsó kenetet későbbre hagyja. Délután 4 órakor tartatott meg az ünnepélyes szertartás a várakban. Garampi pápai nuntius vitte az oltári szentséget s a császárnő valamennyi Bécsben lévő gyermeke képezte a kíséretet egész a hálószobáig. Itt letérdelt Mária Terézia egészen felöltözve egy zsámolyra, fejét fekete fátyollal betakarva és felvette a szentséget. Erre egy kevés ideig nyugodott; 6 órakor magához hivatta

gyermekét s vidáman és kedélyesen beszélgetett velők egyről-másról.

Midőn József a következő éjjel belépett a hálószobába, anyját karszékén irással elfoglalva találta. Többek közt fiához, Leopoldhoz, és ennek nejéhez is irt Florenzbe bucsulevelet, melyben azon fájdalom feletti sajnálatának adott kifejezést, melyet oly gyöngéden szerető gyermekeinek okoz. A következő napot egészen dolgainak és ügyei rendezésének szentelte. November 28-dikán felvette az utolsó kenetet karszékében ülve és hangosan imádkozva. Akkor egy negyed-óránál egyedül maradt gyóntató atyjával, ez volt Müller sz. dorotheei praebatus, magas képzettségű és felvilágosodott ember, a mint a berlini Nikolai is rajzolja — akkor behívatta gyermekeit és mialatt ezek körben állottak, husz perczig fenhangan beszélt hozzájuk. Megköszönte iránta tanusított szeretetüket s a császárnak hathatósan ajánlta testvéreit. Mindnyáján zokogtak, leginkább pedig József, ki egészen átadta magát a fájdalomnak. Mária Terézia megáldotta Józsefet s utána többi gyermekeit is mind megáldotta és megcsókolta. A császárnő kúsóleg egészen nyugodt volt; s azután kérte gyermekeit, hogy hagyják el őt, mert rendkívül nagy fájdalmat okoz neki, őket ily mély bánatban látni.

Az egész napot dolgai rendezésével és a halálra előkészüléssel töltte Mária

Terézia, még egész halmaz jegyeket irt és végső órájában is arra gondolt, hogy magánvagyonát mikép oszthatná el hasznosan. Utolsó soraiban az elemi iskolai alapra 100,000 frtot hagyott. Aztán hosszasan társalgott Józseffel magánosan benső beszélgetésben.

Még 28 án este összegyűjté gyermekeit s egy asztal köré ült velők, melyre, hogy egyenesen tarthassa magát, mindkét kezével rátámaszkodott. Gyóntató atyjához, Müllerhez, e szavakat intézte: „Nem magamért kívánom szenvedéseim bevégződését, hanem ezekért,“ s ezzel gyermekeire és szolgálóira mutatott. „Félek, hogy megöllek titeket, mert látom, mit kell kiállnotok.“

November 28. és 29. közti éjjel anynyira erősödött a köhögés, hogy azt hitették, nem fogja kikerülhetni a megfuladást. De mégsem volt ez még a legutolsó óra. Azonban a kimerültség teljesen erővet a fáradt tagokon, mégis nagy erőfeszítéssel felnyitá szemeit s így szólt: „Félek, hogy elalszom, pedig nem akarom, hogy a halál megleljen, egész közelből akarom azt látni.“ Reggel 3 órakor sürgette a császárt, hogy menjen aludni s küldje hozzá Miksa főherceget, kivel egy óra hosszat egyedül maradt. Őt órakor reggelizett, mint rendszeren, behívatta a császárt, hogy együtt falatozzék vele, akkor gyermekeit a misére küldte és visszatértök után egyenként elbucsozott

hez való csatlakozásától nemcsak a mezőgazdasági válság leggyorsabb és legjobb megoldását várjuk, hanem a népjólét emelését, a földbirtok és ezzel együtt a magyar állam megerősödését is, befelé és kifelé egyaránt.

Anyakönyvi ügyekben hozott elvi jelentőségű határozatok.

Törvényeink kizárják azt, hogy valamely gyermek a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezeten kívül neveltessék. Annak sinés tehát helye, hogy valamely gyermek a születési anyakönyvbe felekezetenélkülinek jegyeztessék be.

A m. kir. belügyminiszter 1896. évi június 11-én P. vármegye alispánjához B. József és nejeinek a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által hozzá áttett kérvényét azzal küldte meg, hogy értesítse nevezetteket, miszerint azon kívánságuk, hogy Ilona nevű leányuk az állam születési anyakönyvbe felekezetenélkülinek jegyeztessék be, nem teljesíthető, mert a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetekhez tartozó szülők gyermekeinek vallását az 1894. évi XXXII. t.-cikk, olyan gyermekek vallását pedig, kiknek mindkét vagy pedig egyik szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikét sem tartozik a vallás szabad gyakorlatáról szóló az 1895. évi XLIII. t. cz. 26-28. §-ai állapítják meg s nevezetesen az utóbb idézett törvénycikk 26. §-a egyenesen kizárja azt, hogy valamely gyermek a bevett törvényesen elismert vallásfelekezeten kívül neveltessék.

A folyamodók azon nézete tehát, hogy az 1895. évi XLIII. t.-cz. módot nyújtana arra, hogy a gyermekek felekezeten kívül neveltessenek, teljesen téves. Az 1895. évi XLIII. t.-cz. csak arra nyújt módot, hogy a ki áttérésére jogosultsággal bír, a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kiléphessen a nélkül, hogy egyidejűleg más bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetbe lépne. Az ilyen szülő gyermeke azonban a fentjelzett törvényszakaszok szerint vallásos nevelésben részesítendő és csak áttérési korának elérével válik lehetővé ránézve az, hogy a bevett és törvényesen elismert vallásfelekezetekből kilépjön.

tőlök, azon megjegyzéssel, hogy nem akarja azon fájdalmat okozni nekik, hogy meghalni lássák.

Józseffel azonban napközben sok mindenről beszélgetett, még pedig egészen kivételesen, szokása ellenére csak francziául. A mint este 6 órakor Störök az enyhítő italt oda nyújtá neki, félrevonta s mosolyogva mondá: „Nagyon köszönöm; ez csak arra való, hogy engem kevésbé visszatartsion, és ezért nem veszem be.” Később mondá Störöknek: „Kérem, tartsa fel a világosságot és fogja be a szememet, mert ez a császártól tulságos kívánság volna.” Ugyanezen nap nov. 29., 1780. esti 9 órakor nagy erőfeszítéssel felállott karszékéből s néhány lépést tett ágya felé, melynek szélénél lerogyott. Ekkor ráfektették, miben még ő maga is segített nekik. József megjegyzésére, hogy nagyon rosszul fekszik, válaszolta: „Igen, de elég jól, hogy meghalhattak.” — Ezek voltak utolsó szavai.

Még három vagy négy lélekzetvétel s Mária Terézia megszűnt élni. Vasárnap, decz. 3-án 1780. ment végbe a temetés. Saját kívánsága volt, hogy semmiféle halotti beszédet ne tartsanak fölötte. Egy század folyt le azóta s a sirbeszéd helyére lépett maga a történelem magasztaló ítéletével, mely jól megfontolt, igaz és épen ezért örök.

Tanügyi kongresszus.

A székes fővárosban időző második egyetemes tanügyi kongresszus több egyesülete és szakosztálya vasárnap tartotta meg ülését.

Közülök kiválóbb figyelmet érdemel a tanítóképzési szakosztálynak az a határozata, hogy a tanítóintézet végzett növendékek számára érettségi vizsgát javasol berendezni s az így szerzett érettségi oklevélhez az egyéves önkéntességi jogot, a tudományegyetemre való beiratkozhatást fűzi.

Felemelő mozzanata volt a vasárnapi napnak a Péterfi-ünnep.

Minket közelebből érdekelnek a református tanítógyűlések.

Azok a református tanítói, kik most a tanügyi kongresszus alkalmából a fővárosban időznek, három gyűlést is tartottak a ref. gimnázium épületében. A sort az *alsó-szabolcs-hajduvidéki ref. tanítók egyesülete* nyitotta meg, először is azzal, hogy a magyar tanítók házára 50 frtot szavazott meg, azután pedig az egyesület, mely már az E. M. K. E.-nek is tagja, 20 frttal az Eötvös-alap alapító tagjai sorába lépett. A gyűlést *Simon Károly* elnök nyitotta meg a haza éltetésével, majd *Dobó Sándor* felolvasta a magyar iskolajog multja, jelene és jövője című dolgozatát.

Mikor ez a reggel 8 órakor kezdődött gyűlés véget ért, a *református tanítók országos egyesülete* tartotta meg, miután az alapszabályai már megerősítést nyertek, alakuló ülését. A gyűlést dr. *Kiss Aron* nyitotta meg és nagyszabású beszédében annak adott kifejezést, hogy a ref. tanítók külön tömörülése nem azt jelenti, mintha szép arisztokratikus törekvéseket táplálna, mert a maga külön dolgainak végeztével lelkesedéssel megy oda, hol az egész tanítóság ügyei felett tanácskoznak.

Józsa Pál, a másik elnök, dicsőíti az ezeréves hazát s ennek önzetlen szeretetére buzdítja a távolmaradottakat egyaránt. *Sinka Lajos* krassói tanító. „Az ev. ref. egyház és iskolák hazafias szolgálatai az ezeréves magyar hazában” című felolvasásában igaz vonásokkal ismertette az egyház küzdelmeit Magyarország nemzeti jellegének fenmaradásáért. — Utána *Dobó Sándor* adta elő az orsz. egyesület keletkezésének történetét, mire titkos szavazat után a tisztikar így alakult meg: Elnökök dr. *Kiss Albert* (Budapest) és *Sinka Lajos* (Krassó), alelnökök *Szalóky Dániel* (Csokonya) és *Simon Károly* (Hadház), titkár *Kiss Sándor* (Komádi), jegyzők *Csurka István* (Debreczen) és *Szombathy László* (Felső-Vály), pénztáros *Dávid Mihály* (Debreczen). Ezen felül választottak 30 választmányi tagot.

A közgyűlés apróbb folyó ügyek elintézésével befejeztetvén, következett a *hajdumegyei tanítók* sok buzgósággal működő *Gönczy-egyletének* a közgyűlése. *Kovács Lajos* az elnök, e helyen is lelkesen emlékezett meg az ezeréves multról s a jövő küzdelmeihez, melyet bárd helyett a kultura fegyvereivel fognak végig harcolni, lelkesítette a *Boeskey* szellemének örököseivé lett hajduvidéki tanítókat. Majd élénk tüntetések közt üdvözli a kultuszminiszter képviselőjében jelenlevő *Szathmáry György* min. tanácsost, valamint *Gönczy Pál* leányát, ki férjével, *Csiky Kálmán* egyet. tanárral jött el az atyja nevét viselő egyet. körébe.

Erre Szathmáry min. tanácsos a közoktatásügyi kormány, *Csiky Kálmán*né *Gönczy Etelka* pedig a *Gönczy-család* nevében köszöntötte az egyesületet. Utánok *Eötvös Károly* Lajos hajdumegyei tanfelügyelő tartott magas színvonalon álló megemlékezést *Gönczy Pál*ról, ennek különösen az *eleméri-árvaházban* lefolyt működését ismertette. Ezen a helyen

tanügytörténetünk e kimagasló alakja már félszázad előtt nemes példát mutatott arra, miként kell a szegény, elhagyatott gyermekeket munkával a munkára nevelni. Az előterjesztett részletekre, melyek igen becses adatok abból a korból, felhívta a szakkörök figyelmét.

Néhány folyó ügyet intéztek még el s azután déli 1 óra után a ref. tanítók lelkes hangulatban szétoszlottak.

Városi rendkívüli közgyűlés.

— Nyolczadik nap. —

A városi szervezeti szabályrendelet módosítására vonatkozó javaslat ma folytatólagosan tárgyalatott.

Gróf *Dégenfeld* József főispán elnök 9 órakor megnyitván az ülést, a tegnapi jegyzőkönyv hitelesítése után megkezdődött a tárgyalás, szép számú tagok jelenlétében.

A mai tárgyalás során először a 212. §. provokált hosszabb vitát.

Ugyanis dr. *Kola János* a szakasznál indítványozza, hogy a számvevőség és házipénztár működésére felügyelő bizottság tagjainak száma a javaslattal szemben 5 helyet 3-ban állapítsák meg.

Dr. *Nagy Zsigmond* szerint olyan fontos, nagy érdekű a felügyelő bizottság funkciója, hogy a 100 forint tiszteletdíj csak borraival számba mehet.

Inkább töröljék a tiszteletdíjat, mint olyan nevetséges összeg álljon ott, a felelős munka jutalmául. Indítványozza a tiszteletdíj törlesztését.

Márk Endre az előtte szóló borraival kifejezését a közgyűlésben sértőnek találja. Azután ő is 3 tagot ajánl, de fejenként 200-200 frttal indítványozza honorálni a felügyelő bizottság tagjait.

Dr. *Nagy Zsigmond* előbbi szavait magyarazza.

Komlóssy Dezső: több évig volt tagja a bizottságnak, ismeri annak nehéz munkáját, nagy feladatát, a sok dolgot, mely különösen a hátralékoknál, zárszámadásoknál váraakozik reá. Azonkívül erkölcsi és anyagi felelősség is jár vele. Ajánlja a 3 tagot és a fejenként 200 frt tiszteletdíjat.

Békéssy László ajánlja, hogy a 3 tagu bizottságnak a tényleg végzett munka után adassék tiszteletdíj.

Kiss Albert elfogadja a 3 tagot és 200-200 frt tiszteletdíjat, de a felelősséget erősebben óhajtja kifejezni.

Simonffy Imre polgármester a mellett szól, hogy a bizottság tiszteletdíj nélkül működjék.

Elnök szavazásra boesátja egyenként az indítványokat, mire határozatba megy, hogy a felügyelő bizottság 3 tagból álljon, a tagok egyenként 200-200 frt tiszteletdíjat kapjanak egy évre. Kibővítették a szakasz azzal, hogy: Ezen bizottság tagjai az általuk végzett munkákért felelősek.

A 217. §. végére beiktatták, hogy a felügyelő bizottság tagja nem lehet az, aki városi tisztviselő, vagy a várossal szerződéses viszonyban áll.

A 227. §. után a tegnapi határozat szerint bevétetik a községi iskolaszék hatásköre; a §. szövegét a törvény szavai teszik.

A 231. §. alá „*Lótenyésztési bizottság*” címmel jön a szöveg.

Koszaros Lajos hangulatos bevezetéssel tesz indítványt, melyet azonban nem fogadnak el.

Elfogadják *Békéssy* László azon indítványát, hogy bizottság a földmivelésügyi miniszter utasításai szerint szervezendő s tagjai a gazdasági ügyosztályt vezető tanácsnok, a városgazda és a törvényhatósági közgyűlés által választandó 3 bizottsági tag.

Következett a szervezés legfontosabb része, a tisztviselők, segéd-, kezelő- és

szolgazsemélyzet létszámáról és azok fizetéséről szóló XX. rész.

A bevezető rész felolvasása után Sz. Szabó László emelkedett szólásra s hosszabb indokolással a maga részéről javasolja, hogy miután a fizetésemelésre és lakbérbe felvett 81,848 frt 50 kr fedezeti alapja a főszámvevő által ki nem mutatott és az sincs indokolva, hogy miért szükséges a 31 új tisztviselői állás, a szolgálkon kívül, — addig a közgyűlés ne fogadja el tárgyalásra a XX. részt, míg a 81000 frt fedezete és az új tisztviselői állások körülményes megokolása közgyűlés elé nem terjesztetik.

Márk Endre helyesen értette meg S. Szabó László indítványát, hogy semmi fizetés felemelésbe, sem új állások szervezésébe nem megy bele. Ezeket figyelembe véve, a könnyebb tárgyalás kedvéért indítványozza, hogy miután a tisztviselői állások a szervezés szerint egy is megállapítottak, először a XX. rész szakaszainak címei felett történjék határozat.

Kiss Albert a tisztviselői kar helyzetének javítását s a viszonyoknak a kor követelményeihez mért nivóra emelését szükségesnek tartja, de amint mindig hangsúlyozott, nem látja indokolva a javaslatot. Nem lát biztos fedezetet a 81 ezer forintra s nem látja indokolva az új állásokat s csatlakozva Sz. Szabó László indítványához, javasolja, hogy addig ne tárgyalja a közgyűlés a szervezeti szabályzat e részét, míg az új tisztviselői, illetve fizetés emelések indokolva nem lesznek és a 81 ezer forintra a fedezetet ki nem mutatják.

Lengyel Imre meggyőző érvekkel szól amellet, hogy a város fejlődése, közmívelődési-, egészségügyi- stb. ügyei megkivánják ez áldozatot s ajánlja a javaslatot tárgyalásra.

Elnök felteszi a kérdést hogy a Sz. Szabó László és Kiss Albert halasztási indítványát elfogadja-e a közgyűlés.

Szavazásra kerülén a sor, névszerinti szavazással az elhalasztás mellett szót 40, ellene 59 közgyűlési tag, mire a részletes tárgyalás megkezdődik.

Dr. Nagy Zsigmond indítványozza, hogy a kerületi rendőrkapitányok kinevezési jogát a közgyűlés vegye vissza.

Márk Endre: Annak idején, mikor a közgyűlési határozat a főispán kinevezési joga alá adta a kerületi r.-kapitányi állások betöltését, az volt a határozat intencziója, hogy az annyira exponált r. kapitányokat megóvják a személyi befolyásoktól. A rendőrkapitányok már úgy is Elefogytlan vannak kinevezve. Javasolja, hogy az a., pont alá fogott 22 állás maradjon úgy ahogy van, a rendőrkapitányok maradjanak a b., pont alatt főispáni kinevezéssel.

Békessy László meggyőzőleg szól a rendkívül káros befolyásról, melynek a rendőrkapitányok választás esetén újra kitéve lennének.

Kiss Albert alkotmányos szempontokból tartja szükségesnek visszaszerezni a rendőrkapitányok választási jogát, a a mihez Sz. Szabó László is csatlakozik.

Elnök szavazásra bocsátván a javaslatot, hogy t. i. a bejelentési hiv. főnök, kapitány kivételével a többi 4 ker. kapitányi állás választás utján töltsék be, a közgyűlés nagy többséggel elveti. A II. részben a) alatt a segéd- és kezelő személyzet közül a VIII. r. fogalmazó és a hadmentességi nyilvántartó kimarad. A b) alatt a két mérnöki rajzoló is kimarad. A c) alatt 162. sz. alá felvétetik egy vágó híd gépezés s a szolgazsemélyzet közé egy hatósági fertőtlenítő.

A hajduk számát 43-ra felemelik.

12 óra után Sz. Szabó László és dr. Nagy Zsigmond indítványozzák, hogy a közgyűlés rekesztessék be s a fizetésekről szóló rész holnapra maradjon.

A közgyűlés nem fogadja el az indítványt.

Megkezdődik a tisztviselői fizetések részletes tárgyalása.

Márk Endre indítványára a biz. közgyűlés által 6 évre választott tisztviselők között a gyámpénztárnok és alapítványi pénztárnok évi alapfizetése 100—100 frttal emeltetik s így lesz az elsőnek 1100 frt évi fiz. 200 frt lakbér, az adópénztárnoknak 1200 frt évi fiz. 250 frt lakbér.

Berger Jenő indítványára a vágóhídi igazgató fizetése 800 frtról 900 frtra emeltetik. A közgyűlés a többi fizetéseket a javaslat szerint állapította meg. A javaslat még hátralévő szövegét egész terjedelmében elfogadták, csupán az utazási napidíjak rovatában a 3 tétel úgy egészítették ki: „vagy ezekkel hasonló javadalmazást élvező” t. i. tisztviselők.

A javaslat letárgyalása után Márk Endre indítványára a közgyűlés már most utasítja a tanácsot, hogy az ujonnan szervezett állások, illetve felemelt fizetések fedezéséről mielőbb módozatokról gondoskodjék.

A közgyűlés végén Zádor Lajos meleg hangon indítványozza, hogy az elnöklő főispánnak a szervezési javaslat megalkotása körül tanúsított buzgóságáért, figyelméért a közgyűlés köszönetet szavazzon, mit a közgyűlés lelkes éljenzéssel fogad.

Stern Győző az előző indítványt szíves lélekkel magáévá tévén, e mellett kívánja, hogy az ujonnan szervezendő tisztikar méltó eredménnyel működjék.

Ezután a főispán annak konstatalásával, hogy a közgyűlési tárgy véget ért, egy negyed két órakor a közgyűlést befejezetnek nyilvánította.

A jegyzőkönyvet holnap délelőtt hitelesítik.

NAPI HIREK.

— **Személyi hírek.** Dr. Wolaflka Nándor püspök a napokban három hétre elutazik városunkból. — Ráczó Gyula, királyi tanácsos alispán, néhány napi betegség után hivatalát újból elfoglalta.

— **Semsey Andor kitüntetése.** A jótékonyágáról ismeretes hajdumegyei nagybirtokost, Semsey Andort, ismét jól megérdemelt kitüntetés érte, amennyiben Ő felsége a király a magyar földtani intézet fejlesztése és gyűjteményeinek gyarapítása körül szerzett érdemei elismerésül a magyar földtani intézet tiszteletbeli igazgatója címet adományozta.

— **Harmadik helyettes anyakönyvvezető.** A vármegye mindhárom rendezett tanácsu városában tudvalevőleg maga a polgármester végzi az anyakönyvvezetői teendőket is. A nagy népességű hajdúvárosok polgármesterei e hivatalukkal rendkívül el vannak foglalva s a szintén sok időt igénybe vevő anyakönyvvezetői teendők végzésére csaknem képtelenek. Egymásután kértek Hajdu-Szoboszló és Nánás városok a belügyminisztertől anyakönyvvezető helyetteseket s most Hajdu-Böszörmény is hasonlóképpen cselekedett. A belügyminiszter erre vonatkozólag most értesítette Ráczó Gyula királyi tanácsos, alispánt, hogy Böszörmény város részére egy anyakönyvvezetői állást évi 600 frt fizetéssel a belügyminiszteri tárcza terhére engedélyez. A vármegye közgazgatási bizottsága úgy a nánási, mint böszörményi anyakönyvvezető helyettes kinevezésére vonatkozólag hétfői ülésében teszi meg a belügyminiszternek előterjesztését.

— **A Kossuth-utcai vasut.** A Kossuth-utcai vasut építésére a kereskedelemügyi miniszter az engedélyt megadta s erről úgy a városi tanácsot, mint a közgazga-

tási bizottságot a következő leiratban értesítette:

A debreczeni helyi vasut r.-t. közötti vasut vonalainak kiegészítéseken a piac-utca vonalából kiágazólag a Kossuth- és Nap-utca vonalán, valamint a diószegi uton át a Pavillon-laktanyáig vezetendő szárnyvonálnak s a m. kir. dohánybevaltó hivatal telepére vezető vontató vágánynak a f. év április hó 20-án megtartott közigazgatási bejárásról felvett jegyzőkönyv tartalmát tudomásul vevén, az abban foglalt megállapodásukat jóváhagytam s ez alapon a fentnevezett szárnyvonal, illetve vontató vágány engedélyezésére vonatkozó és a debreczeni gőz- és lőüzemi közötti vasutvonalak építésére és üzletére volt a közmunka és közlekedésügyi miniszter által 1894. évi július hó 18-án 19021 sz. a. kiadott engedélykirat kiegészítő részét képező függelékét a nevezett részvénytársaságnak mint engedélyesnek kiadtam. Jóváhagytam továbbá a közigazgatási bejárás alapjául szolgáló terveket is, ezek alapján az építési engedélyt a bejárás tárgyát képezett vonalakra nézve oly kikötéssel adtam meg, hogy az építési munkálatok tényleges megkezdése csak a Debreczen sz. kir. város tanácsa által kiadandó helyhatósági engedély alapján fogatosítható.

A vasut által elfoglalható területek átengedésére vonatkozólag a közönség és a helyi vasut r.-t. között kötött szerződést azonban jelen szövegezésében nem találta jóváhagyhatónak a kereskedelemügyi miniszter, minélfogva azt a belügyminiszter által leküldendő tudnivalók értelmében meg kell változtatni. De nem fog fenn észrevétel a szerződés 20. §-ának azon határozománya ellen, mely az egyes vasutvonalak engedélyének tartalmát egységesen állapítja meg.

— **Megakadályozott családi dráma.** A tegnapihoz hasonló családi drámát akadályozott meg az este a rendőrség ébersége. Rezes József napszamos egy éve, hogy megnősült, de miután a feleségét féltékenykedéseivel folytonosan zaklatta, ez ott hagyta őt. A veszekedő házaspár sokszor megfordult a rendőrségnél, a hol utólag megtiltották nekik hivatalból az együtt lakást. Rezes a dolog nagyon elkésérítette s tegnap este jól felpálinkázva felbuzdult a Palicz Kálmán rémséges tette, de meg most pénzre is szüksége volt, egy bárdal a kezében berontott feleségének Nagy-Mester-utca 3363-ik szám alatt lévő lakására s agyonütéssel fenyegette. Az épen ott elhaladó rendőri őrző a zajra berohant a házba s sikerült a dühöngő férjet lefűlelni, mielőtt vadállati tettet végrehajthatta volna. Miután megígérte, hogy lakására megy, szabadon bocsátották. Ma reggel azonban Rezes ismét a felesége lakásán termett s egy hatalmas késsel a kezében rárontott a megijedt asszonyra, hogy agyonszurja; a rendőrségnek azonban ismét sikerült őt ártalmatlanná tenni. Most a rendőrség börtönében ül az elszánt Rezes s várja büntetését, a mely legalább is állani fog amnyiből, hogy haza toloncolják Hadháza.

— **Vasuti kedvezmény törvényhatósági tisztviselőknél.** A kereskedelemügyi miniszter mint már irtuk tudatta Debreczen város hatóságával, hogy a törvényhatósági tisztviselőknél és azok család tagjainak vasuti kedvezményt nyujt, Mindentisztviselő, valamint család tagjaik ha arczképes vasuti igazolványuk van, féláron utazhatnak. Simoffy Imre kir. tan. polgármester tegnap körrendeletben értesítette a városi tisztviselőket erről s egyidejűleg felhívja őket, hogy vasuti igazolványok iránti kérvényüket 50 kros bélyeggel, s két forint kiállítási költséggel felszerelve e hó 15-ig hozzá adják be. A körrendelet arról is értesíti a tisztviselőket, hogy Knebel cs. és kir. udvari fényképész az arczképeket igen mérsékelt áron hajlandó kiállítani.

— **A városi közigazgatási bizottság** tegnap Dégenfeld József gróf főispán elnöke alatt megtartotta július havi ülését. Néhány folyó ügyet intéztek el.

— **Pályázat a városháza építésére.** Ma bontották fel a városháza építési munkái biztosítása végett másodszer meghirdetett pályázatra beérkezett zárt ajánlatokat, a melyeknek száma meghaladta a negyvenet s tulnyomólag egyes munkákra vonatkoznak. Az eredmény kielégítő, noha egyetlenegy ajánlat érkezett az összes munkákra és az sem tesz engedményt, de viszont némely munkanemeknél 20 százaléknál is magasabb engedményt találunk. Az ajánlatokat egy bizottság bontotta fel, a melynek elnöke Körner Adolf tanácsnok, tagjai: Abraham László t. főgyógyász, Szabó József főszámvevő, Stáhl Géza h. főmérnök és Kardos László. Összes munkára (előírányozva 294,651 frt 34 kr.) egyedüli ajánlat tévő **Blau Gyula** építész Miskolcra az előírányozott összegért. Bontási munkára (előírányozva 8315 frt 96 kr.) **Tóth István** és **Berger Jenő** Debreczenből 9847 frt általán összegért. Föld- és kőmives munkára (előírányozva 121453 frt 02 kr.) **Tóth** és **Berger** építészek 6²/₁₀ százalék felülfizetést kérnek, ha téglát a várostól kell beszerezniök; 2·9 százalék felülfizetést, ha a Rösler, Berger Horváth féle téglagyár téglát használhatják és 99,553 frt általán összegért vállalkoznak, ha az ócska téglát is beépíthető, új téglát pedig a város ad. **Kőfaragó munkára** (előírányozva 40190 frt 58 kr.) Nagy testvérek Kolozsvárról 37814 frt 96 kr-ért, Beck Sámuel az előírányozott összegért, **Andretti Anselm** Budapestről 14·5 százalék ráfizetéssel. Hannel testvérek Szepesváraljáról 3³/₄ százalék engedménnyel, **Ebner Lajos** Budapest 29 százalék felülfizetéssel, **Hausmann Sándor** Budapestről 36, esetleg 30 százalék felülfizetéssel, **Holdamf utódai Sütő** 19 százalék felülfizetéssel, **Smil D.** és **Gerstenbrein T.** Kolozsvárról 1 százalék engedménnyel: Ugy ez, mint az előbbiek különféle ajánlatokat is tesznek. **Cserép és palafedő munkára** (előírányozva 5261 frt 85 kr.) **Tassy Károly** Debreczenből 5839 frt 89 kr. egységár mellett. **Sandrovich** utódai Debreczen 4·5 százalék engedménnyel. **Bádogos munkára** (előírányozva 11349 frt 20 kr.) **Fuchs Mihály** Budapestről 3·5 százalék ráfizetéssel, **Zellerin-gyár** Budapestről 7 százalék ráfizetéssel, **Preiser Salamon** Debreczenből 5 százalék engedménnyel. **Schlick-gyár** Budapestről 10 százalék ráfizetéssel. **Szobrász munkára** (előírányozva 11587 frt 98 kr.) **Ungár Mór** Budapestről 23 százalék engedménnyel, **Oppenheimer Ignác** Budapestről 4¹/₂ százalék engedménnyel, **Tóth András** Debreczenből 16 százalék engedménnyel vagy megfelelő általánösszegért. **Halm J.** és testvére Budapestről 26 százalék engedménnyel. **Verán József** Budapestről 6 százalék engedménnyel, **Vilidka Lajos** Budapestről 9190 frt 98 kr. általányért. **Asztalos munkára** (előírányozva 22549 frt 68 kr.) **Gál J.** és **Sánta Gy.** Debreczenből 21100 frt-ért. **Michl Alajos** Budapestről 6 százalék, **Veiner Károly** Szegedről 2 százalék, **Harsányi István** Debreczen 8·5 százalék engedménnyel. **Lakatos munkára** (előírányozva 8564 frt 26 kr.) **Schulzberger J.** Budapestről 6 százalék engedménnyel, **Jóna Dániel** és **Hager** Debreczenből 3·5 százalék felülfizetéssel, **Piros Béla** Debreczenből az előírányozott összeggel, **Márkus Lajos** Budapest 7 százalék engedménnyel. — **Műzoló munkára** (előírányozva 3084 frt 26 kr.) **Tomí Lajos** Budapestről 21 százalék, **Götz Adolf** Budapestről 11 százalék, **Venyige** és **Sonnenwirt** Debreczenből 25 százalék, **Thiesen A.** és fia Debreczenből 10 százalék, **Nagy Bálint** Debreczenből 11·5 százalék, **Hirschhorn** és fia Székesfehérvárról 8 százalék, **Heitze Béla** és társa Budapestről 21 százalék, **Volent**

János Szolnok 16·5 százalék, **Vigmann Frigyes** Budapestről 12 százalék, **Blau Emil** Miskolcra 20 százalék engedménnyel. **Terazzo és burkolat munkára** (előírányozva 11433 frt 49 kr.) **Dangeló** és **Rossi** Debreczen 6·5 százalék ráfizetéssel, **Molocco Péter** Budapestről 7¹/₄ százalék engedménnyel és **Terényi H.** Budapestről 11316 frt-ért. **Festőmunkára** (előírányozva 4157 frt 30 kr.) **May Ferenc** Budapestről 10 százalék, **Götz Adolf** Budapestről 10 százalék, **Venyige Adolf** és **Sonnenwirt** Debreczen 25 százalék, **Thiesen A.** és fia Debreczenből 10 százalék, **Nagy Bálint** Debreczenből 9·5 százalék (a közgyűlési terem nélkül) **Hirschhorn** Bpestről 20 százalék, **Heitze Béla** és társa Bpestről 28 százalék, **Vigmann Frigyes** Bpestről 14 százalék, **Blau Emil** Miskolcra 18·6 százalék engedménnyel. **Üvegesmunkára** **Lám Sándor** az előírányozott 2847 frt 38 krt. **Padlózat munkára** (előírányozva 4707 frt 57 kr) **Dunkl V.** Kassáról 19 százalék ráfizetéssel, **Harsányi István** Debreczenből 8·5 százalék engedménnyel, **Vasmunkára** (előírányozva 30354 frt 36 kr.) **Schlick-gyár** Budapestről 2·2 százalék engedménnyel. Végül a történelmi hűség kedvéért megemlítjük, hogy **Reichmann Armin** megújította a korábbi ajánlatát, amely szerint 400,000 frt-ért a Havranek és **Adrianyék** terve szerint, csak hogy papir-palakkal egészen ujonnan építi fel a városházát.

— **Had-adó fizetők figyelmébe.** Az 1896. évi hadmentességi díjkivetés teljesen megállapítván, megtekintés végett közszemlére ki van téve Hungária-épület II. emelet 14. ajtó a hadmentességi díjkivető hivatalban, hol azt az érdekeltek a saját érdekében a hivatalos órákban megtekinthetik.

— **Öngyilkossági kísérlet.** **Kecskés János** 19 éves csizmadia-segéd tegnap délben téglás-kerti lakásán egy hosszú éles késsel mellbe szurta magát, de nem halt meg. Az esetről értesített rendőrség az öngyilkosjelöltet kiszállította a kórházba, hol azonnal gondos ápolás alá vették s kezelő orvosai remélik, is, hogy életben marad. Mint környezete beszéli, s hátra hagyott leveléből is kitűnik szerelmi bánat miatt akart meg válni az élettől.

— **A feleséggyilkos csizmadia.** A tegnapi rémes feleséggyilkosság tettese, **Patics Kálmán**, már a törvényszéki fogház durva vászonruhájában végzi a legnagyobb közönnyel a reá bízott munkát. Tegnap minden megindulás nélkül önként jelentette bűnét a kir. ügyész előtt s kérte letartóztatását. **Dr. Simonffy Imre** királyi ügyész azonnal átkísértette **Harsányi Gusztáv** vizsgálóbíróhoz, a ki nyomban letartóztatta s mehozta a vizsgálati fogságot elrendelő ítéletet. A szerencsétlen véget ért **Soltész Mária**t tegnap boncolták fel orvos-rendőrileg, a melynél **Harsányi Gusztáv** vizsgálóbíró és **Dr. Pálitz Sámuel** törvényszéki orvos voltak jelen. A szennázciós ügyben legközelebb teljesen befejezik a vizsgálatot.

— **Ös-Budavára Debreczenben.** A **Sz. Dávid** István nyári udvarkertjében nagy látogatottság mellett működő orfeum-társulat, a melyet **Angelotti Vilmos** sok szakértelemmel igazgat, érdekes előadásra készül a jövő hét folyamán. A mulatságos dolognak „**Ös-Budavára az orfeumban**” lesz a címe. A kiváló érdekességű előadás a **Magyary** testvérek zenekarának közreműködése mellett történik meg. A helyárok ez alkalommal is a rendesek lesznek.

* **Elveszett csikó.** A Halápról egy 3 hónapos pej, csillagos homloku esődör csikó, nyakán egy kis esengővel, elfutott. Aki a csikót Miklós-utca 1985. sz. alá visszahajtja, illő jutalomban részesül.

* **Elveszett vizsla.** Tegnap délelőtt 8 és 9 óra között a városháza környékén egy közép nagyságu, sötétbarna, mellén fehér foltos nőtény vizslakutya elveszett. Neve „**Rubi**”, nyakán pedig Szatmár városi sárgaréz kutya-bárca lógott bórnyakravalóval. Kéretik a szives megtaláló az I-ső ker. rendőrkapitánysághoz bejelenteni, hol fáradságáért illő jutalomban részesül.

Táviratok.

— **A Debreczeni Ellenőr** saját tudósítójától. —

Az özvegy trónörökösné megérkezése.

Budapest, július 7. **Stefánia** özvegy trónörökösné ma reggel Budapestre érkezett, a hol néhány napig fog tartózkodni s ez alatt több ízben meglátogatja a kiállítását.

A katolikus tanítók nagygyűlése.

Budapest, július 7. A magyarországi katolikus tanítóknak három napig tartó nagygyűlése ma délelőtt nyílt meg óriási érdeklődés mellett. A nagygyűlést megelőzőleg a tanítók millennáris zászlójának lélekemelő felavatási ünnepélye folyt le, a melyet egyházi ünnepély előzött meg. A misét **Hornig Károly** veszprémi megyés püspök mondotta fényes segédlettel. A nagygyűlés megnyitása után üdvözlő táviratokat küldöttek O Felségéhez, a királyhoz, továbbá a pápához és **Vaszary Kolozs** herezegprimáshoz **Balatonfüredre**.

Ezredéves kiállítás.

Az emberbaráti tanintézetek pavillona.

Közvetlen a közoktatásügyi csarnok mellett 170 négyzet méter területen emelkedik egy kis épület: az emberbaráti tanintézetek pavillona. Eredetileg e tanintézetek kiállítása is a főcsarnokban volt tervezve, de a kiállításra jelentkezők nagy számát és a hely szűkét tekintve, **György Aladár** csoportbiztos indítványára a népoktatásügyi alecsoport egy külön csarnok felállítását határozta el s mivel már fedezet nem volt rá, pár hóval a megnyitás előtt **Zsilinszky Mihály** elnök és **Szathmáry György** alecsoportelnök nyílt felhívást intéztek a közönséghez adakozás végett. Nem gyűlt össze ugyan az az ötezer forint, melybe a pavillon és felszerelése került, de tulnyomó részben mégis a nagyközönség adakozása hozta létre ezt az első ilyenmü pavillont hazánkban.

Összesen 32 intézet kiállítása van itt. E számban azonban képviselve van minden ily intézet, a bölesödén kívül, mely a gyermekpavillonban nyert elhelyezést. Vakok, siketnémák, hülyék, árvák, lelen-czek számára állított intézeteinken kívül látjuk itt a szünidei gyermektelepek, más egyesületek működését. De e kiállítás még gyakorlatilag is igen érdekes, a mennyiben hetenként többször vannak itt siketnémák és vakok, kiknek csodálatos s laikus előtt csaknem érthetetlen képzését tanítóik helyben mutatják be: a siketnémákat megszólaltatják, a vakok írnak, olvasnak, térképeket mutogatnak s mindenek felett kézimunkával foglalkoznak.

Igen tanulságos általában a vakok orsz. intézetének kiállítása. A ki nem látta eddig a kitűzött olvasókönyveket, a kidomborított térképeket, kótákat s más hasonló taneszközöket, annak azokról alig lehet fogalma, valamint a vakok írógépéről sem. Vannak itt ezenkívül művirágok, himzések, faragások, különféle kézimunkák is, melyek a látóknak is becsületükre válhatnak.

Egészen új világot tár elénk a hülyék és gyengeelműek intézetének kiállítása is. Az intézet tulajdonosa azonban igye-

kezett a növendékek munkáin kívül bemutatni — különösen egy tolókosiban fekvő beteg gyermek alakjával — a morbis nehézségeit; majd érdekes térképet és grafikai rajzot állított ki a hülyék elterjedéséről hazánkban.

A siketnémák intézetei közül hat szerepel a kiállításon, köztük a nagy váci és a második halfülkében levő kolozsvári intézet is. Csaknem mindegyiknek nagyobb kiállítása van, melyekben rajzok, fényképek, órarendek, táblázatok, bábok mutatják az intézet jelen helyzetét a növendékek számtalan munkája mellett. A temesvári intézet sok kézimunkát állított ki.

Legterjedelmesebb természetesen az árvaházak kiállítása. A hazai 82 ilyen intézet közül 14 van a pavillonban, köztük nagyobb kiállítással szerepelnek a következők: a balatonfüredi Erzsébet-szeretetház, a zólyom-lipesei Gizella-munkás árvaház, a háromszékmegyei Erzsébet leánynevelő-intézet, Kézdi-vásárhelyről, a nagy-szebeni királyi kath. Teréz-árvaház, a temesvári Gizella-árvaház és Vasmegey-árvaháza Szombathelyt. Ezen kívül a fővárosi tekintélyes árvaházak közül három: a gazdasszonyoké, a protestánsoké és az izraelitáké van itt nagyobb kiállítással. A legutóbb említett szép fényképekben és feltűnő színes grafikai táblázatokban mutatja be a pesti izr. nőegyesület nagy tevékenységét; a többiek főképp a kézimunkákat és az intézeti épület-berendezéseket mutató képeket állítanak ki. Különösen feltűnő a már ötszáznegyedet ért nagyszombati Teréz-árvaház hatalmas épülettömbje, a balatonfüredi, szombathelyi és kézdivásárhelyi intézetek iskolai dolgozatai s az iskola beléretére vonatkozó adatok feltüntetése. Több helyen vannak egyes bálalások, melyek az intézetben használt egyenruhákat mutatják be. A szombathelyi árvaház épületének rajza nagy terjedelme miatt a falra került a vakok intézetének fülkéje fölé s némely más buda-pesti és vidéki intézet szép női kézimunka kiállításait külön üvegszekrényekben helyezték el.

A női kézimunkák tekintetében azonban a pálma az apáca-intézeteket illeti meg, melyek e tekintetben oly kiváló dolgokat állítottak ki, honnan csaknem lehetetlen növendékektől többet várni. Ilyenek a budapesti Mária-apácák, a löseai irgalmas nővérek, a malaczkai Pálffy-féle intézet kiállításai, a legelő említett apácák, kik a cselédképző Mária-intézetet s a nőnevelő Szent-Margit-intézetet tartják fenn, ezenkívül még egész sereg igen kedves fényképet állítottak ki az intézet berendezéséről, a növendékek foglalkozásáról s különösen az általuk bemutatott élőképekről. Legtekintélyesebb azonban az apáca-intézetek között a Károlyi grófnő által fentartott gyermekmenhely-egyesület kiállítása a bejárat első bal fülkéjében, mely különösen a híres istvánbeli kertész-képző-intézetet mutatja be nemcsak rajzokban, de a kertészet különböző ágait ismertető tanulságos mintákban.

A több emberbaráti célú tan- és nevelőintézetek és jótékony egyesületek kiállítása is egyenként igen érdekes. Látjuk a többek között a tanítónők otthonának két érdekes fényképét, melyet a Mária Dorothea-egyesület tart fenn, a férjhez menendő leányok kiházasítására alakult Gizella-egyesület fakeretbe foglalt táblázatát, a magyar izr. kézmű- és földművelési egyesület felszázadot mult hasznos működéséről szóló kimutatásokat s egy pár más egyesülettől legalább nyomtatott munkákat és értesítőket. Egyik falon látható egy írott táblázat is a hazai jótékony egyesületekről, mely azoknak főbb adatait tünteti fel. A táblázatot dr. Schulhof fővárosi ügyvéd készítette, de nem fejezte be.

Ebben a csoportban kétségkívül legérdekesebb a budapesti szünidei gyermek-

telep-egyesület kiállítása, mely rajzokban, táblázatokban mutatja be eddigi áldásos működését. Különösen szép és tanulságos az egyesület hegybányai telepháza berendezésének ügyesen készített mintája, továbbá négy báb, melyeken szemmel látható, hogyan néztek ki az egyesület által ápolt gyerekek a szünidei telepre küldés előtt és után. A táblázatokon különféle mérések eredményei is láthatók. Ugyancsak a tanulók egészségügyi viszonyait mutatja dr. Szentes Zsigmond fővárosi főorvos táblázata, a tanulók halló képességéről.

E táblázatokból merithető tanulságot kiegészítik az egyes intézetek történeteit tárgyaló vagy azokat részletesebben ismertető nyomtatványok, (a budapesti prof. árvaház, a szombathelyi megyei árvaház, a temesvári siketnéma-intézet évkönyvei), valamint egy a magyarországi ilyen intézeteket ismertető s ez alkalomra írt ismertető füzet.

Az angol bank történetéhez.

— 200 éves jubileuma alkalmából. —

Közli: Hajdu József.

(Folytatás és vége.)

1780-ban fenyegette a bankot a legnagyobb veszély. A vallásos fanatizmus ismét magas hullámokat vert és egy a parlamentnek benyújtott bill, a mely a katolikusoknak nagyobb szabadságot biztosított, olajat öntött a tüzre. Ekkor tartotta lord George Gordon a parlamentben lázító beszédeit, aztán a tömeg elére állt és behatolt vele a gyűlésterembe. Ezen fanatizált tömeggel felgyújtatta a kath. templomokat; London minden részéből füstfelhők szálltak fel az égbe; az elrablott szentségeket a legnagyobb gunykakazaj közepette hordozta a menet az utcákon, az oltárokat pedig megszenteltelenítették. Ha Gordon akkor mindjárt a bank ellen megy, úgy védtelen lett volna a támadásokkal szemben és kincsei szerte szét kallódtak volna. Ugy azonban a tömeg időt vesztett, feldulta előbb a hatalmas „Newgate” fogházat, a golyókat kiszabadította és ezen söpredék népséggel töltődik napra reá a bankellen támadtak. John Wilkes kormányzónak elég ideje lévén, az ablaktalan és vészterü épületet osromállapotba helyezte. Az ólmos tintatartókból golyókat öntöttek, az alkalmazottak a lapos tetőn őrt álltak, a honnan az előrenyomuló tömegre könnyen lövöldözhetek. Míg a miniszterek a Westminsterben folyton remegve, tanácsolatlanul állottak és London csapatainak hiányában volt, addig ez erélyes ember kiadta a rendeleteket és egy kereskedőkből álló polgárőrséggel körülvéttette a bank falait. Dühös támadással rontott a tömeg a bankra, de a felülről jövő golyózápor fergeteg módjára szétkergette az embereket. Ezen zavarág közepette John Wilkes hirtelen kinyitott egy kaput. A fölkelők egyik főkolompósát a lováról letaszította és nyakánál megragadva az udvarba vonszolta. Ezen hős tett végre is lefegyverezte a tömeget, egy második gyengébb támadás után szétoszlott és a bank meglett mentve. Ezen idő óta a banképületen a frizek egész hosszában eltolható karzatok vannak alkalmazásban, a melyek segítségével ezen négy utcát határoló várat gondos őrizet alá lehet venni. Különben a mai napig egy ötven emberből álló őrség megy a bankba, a kik a legközelebbireggel a bank pincéjében szállásoltatnak el. De örömmel is végzi ezen kötelességet egy a legénység, miként az őrséget tartó tiszt, mert az előbbeni ezért a könnyű szolgálatért pompás vacsorát kap és az utóbbi régi szokás szerint fényes vacsorát néhány üveg borral, a melyhez két barátját is meghívhatja.

A harmincz éves béke az ipar és kereskedelemnek hatalmas lendületet adott, mignem a francia forradalom John Bull-t felrázta a nyugalmából. Eleinte rokonszenvvel fogadta Anglia, később azonban a királyi családnak lefejeztetése az angol népet borzadályai töltötte el és elhatározta a háborút. Ezzel a pénzügyi kigyófeje még fenyegetőbben kezdett olálkodni. Hogy a folyton üres állampénztárt megtömjék, a kincstárnoknak mindig újabb kölcsönöket kellett a banktól felvenni, de ez a rossz üzletviszonyok folytán különben is gyenge forrás csakhamar kiapadt, a

bankjegyek értéküket veszítették és a bank kénytelen volt a miniszterium engedélyével, 1797. február 27-én fizetéseit beszüntetni, ez volt a második „fekete péntek”, mely sok emberre nézve a legnagyobb csapással volt, a mi Angliát csak érthető. Egy negyedszázadnak kellett elmulnia — 1821-ben, míg a bank ismét megkezdte a készfizetést, azután a bank ügyei a rendes mederbe tereltek. Az ugynevezett „Peelsacta” 1844-től a bankot egészen újjászervezte; a jegykibocsátás a tulajdonképeni bankosztálytól teljesen el van különítve és ezért a banknak a jegyei a világ legbiztosabb pénzzé váltak, mert a bank mindenkor azon helyzetben van, annélkül, hogy tőkéből egy shillinget is kellene elvenni, arannyal válthatja be a fizetés végett benyújtandó utolsó bankjegyet is, az arany részint zsákokban, részint rudakban a bank pinczéiben fekszik, míg a kormánynak kölcsönzött 15 millió sterling minden perczen könnyen eladható.

Csodálatos egy papir az ilyen bankjegy, olyan szilárd, hogy ha a bankjegyet az ember a négy végénél megfogja, elbir 50 font súlyt anélkül, hogy a papir elszakadna. Egy utazó Hampshireben járva, látta, hogy egy félreeső parasztlaknak ablaka egy 10 font sterlinges bankjeggyel volt beragasztva, a mely éveken át dacolt vihar és szélvészszel. A nyolczvan éves pár nem tudta, hogy mily értékes ablakuk van. Elsüllyedt hajóban angol bankjegyekre akadtak, a melyek éveken a tenger fenekén feküdtek és mégis be lehetett még váltani, mások nagy tűzveszt szerencsésen állottak ki, ha egy kissé meg is sérültek; csak egyet nem áll ki: a mosónők főzését és dörzsölését, mint az gyakran megtörténik, ha a női zsebekben foledékenységből a zsebben marad. Még a felette sajtáságos vízjel és a fehér szín is igen hozzájárulnak a hamisítás meggátolásához, a mihez még ama szilárd alapelv járul, hogy a bankjegy, ha csak néhány óráig is volt forgalomba, másodszer nem lesz kiadva. Tíz évig fekszenek aztán a pinczékben és oly tökéletes az igtatás, hogy az iroda főnöke néhány perc alatt bármely ott őrzött bankjegyet praesentálhat, ha neki megmondják a számat, bizonyára sokat jelentő képesség, ha tekintetbe vesszük, hogy naponta mintegy 50.000 drb ca. egy millió font sterling értékben kerül beváltásra. A biztonság egy garantiájaként szolgál a szegély is, a mely 3 oldalán durva és cik-czakos és csak a negyedik végén sima, a mi onnan ered, hogy két bankjegy egyszerre lesz nyomtatva és aztán egy gép által külön választva. Továbbítás alkalmával a kereskedelmi gyakorlatban szokássá vált, hogy minden egyes bankjegyet egy haránt-metszet által két részre vágának, a melyeket külön-külön postával küldenek el. Csak a ki mind a két részt tudja felmutatni, eszközölt érte fizetést. Az angol bankjegyűl a legalacsonyabb összeg tudvalevőleg öt font sterling, hogy a bankoknak verselyt ne csináljon; a magánforgalomban azért nem oly sűrűn fordulnak elő és beváltása fáradsággal jár.

Ezen bankjegyek némelyikének csodálatos sors jutott osztályrészül, így pl. a bankigazgatók egyikének egy 30.000 font sterlingnyi bankjegyet készpénz ellenében kiszolgáltattak. Hazaérve, a bankjegyet a kályha polczára tette és néhány pillanatra elhagyta a szobát, midőn pedig ismét visszatért, a bankjegyet nem találta, senki sem volt azalatt a szobában, a legéberebb kutatás sem vezetett célra. A bank az igazgatónak kötelezvény ellenében kiszolgáltattott egy új bankjegyet és a dolog rég el lett felejtve, az igazgató meg is halt és vagyona a rokonok közt szétosztott, erre nemsokára az eltűnt bankjegyet a banknak fizetés végett bemutatták. Az örökösök erre felszólítatva, megtagadták a kifizetést, az ügyet aztán átadták a rendőrségnek, a mely kiderítette, hogy a bankjegy tulajdonosa egy építómester, a ki az igazgató házában romjait megvette és a bankjegyet a kályha egy nyílásában találta, a hol az a kályha közeli tüzével dacolt.

Egy másik bankjegy egy angolnak a jalkiállításait tartalmazta, a ki a francia légiónhoz csatlakozott. „Ha valaha” ezeket lehet róla leolvasni, „ez a bankjegy John Deannak Loughillban a kezébe kerülne, úgy kéri, hogy tegyen lépéseket András testvérének megszabadítása érdekében.” A bankjegynek a tulajdonosa ezen hívószózatot közzétette az ujságokban és segítve lett rajta.

Igen, csodálatos egy bank ez a sove-reigusnek a vára, a mely előtt a legnagyobb

és leghatalmasabb uralkodók is meghajoljanak: a föld gazdag és hatalmasainak egyaránt ez a bizalomnak a sziklavára; császárok és királyok, a kik trónjukat ingadozni érezték, itt helyezték el kincseiket biztonságba; délamerikai köztársasági elnökök, ha félnek, hogy egy szép napon elüzetnek, először is ide letéteményezik keservesen meg-takarított vagyonukat a világkereskedelem és a hitel ezen szivkamrájába. Ha Mammon királynak ezen palotájába lépünk, az ide-oda öntött aranyhalmaz fülsiketítő larmáját egy ideig megfigyeljük és egy pillantást vetünk az arany és ezüst rudakkal felhalmozott kincstár mélyébe, e szent esernyőt elhagyva, úgy érezzük magunkat, mint e földi életnek egy megjavíthatatlan proletárja.

Örök szeretet.

Ezer éves multunkra visszatekintve, mint világító sugár vonul át a magyar nő erkölcsi és anyagi érvényesülése — annak fejlődési és művelődési aktusán.

A magyar nő anyagi munkaköre, a kor igényei, művelődés — és az azokból kifolyó körülmények szerint változott. Pogány ősan-nyáink fegyvert tisztogattak, őseinkkel had-járatok és csaták fáradaibaiban osztozkodtak, később segédkeztek a tűzhelyalapítás és annak védelmezésében. Később még nagyobb felelősség nehezedett a magyar nőre. Erős várak megőrzése ellenségeinkkel szemben, míg a férj, apa és fiu nyílt harcban küzdöttek hazájukért. A nő óvta az öregeket, nevelte az ifjakat. Ezerév hirdeti a magyar nő érdemeit.

A modern utókor, a gőz, a villám és lehetetlenségek százada, hova tovább nehezebb feladatokat és felelősséget halmoz a nők vállaira; a tulterheltség gőzerővel halad.

A magyar nő erkölcsi hatásköre az különösen, a mit soraimban kiemelni akarok. Ez az, a mi századokon át mint világító sugár hatott, gyarapított, alkotott. Ez volt az, mit századok eseményei, változásai, harci zaj, fondorkodás, haszonlesés, politika, civilizáció, ki nem forgatható valódi alakjából, és a mi minden emberi gyöngéséget meggyőzve, túlélt időt, enyészetet s a nők eme kiváltsága az örök szeretetben nyilvánul! Az örök szeretet az, a minnek megnyilatkozása mindig ugyan egy, induljon ki bár pogány ősan-nyáink, vagy modern felvilágosodott szellemű delnőink kebeléből.

Az ég megszánta a lelki sötétségben tévelygő emberiséget, egy isteni sugárt küldött a földre: az örök szeretet, a keresztény vallás világító sugarát. Őseink csatában edzett, érdes keble nem volt fogékony az egyedüli üdvözítő vallás iránt s tüzzel-vassal küzdött ellene.

A magyar nő gyöngéd lelkében ott rejtőzött a szikra, mely lánggra lobbant, szivelelke megértette az egy igaz hitet, megértette az öntudatlanul működő érzelmet szívében, mi e világító sugár nélkül önmaga előtt is talány volt. Megértette az örök szeretet tanát.

Megértette, hogy ez volt, a mi hosszú vándorlásaikban kitartásra buzdította; ez adott erőt a csaták zajában, ez segített új hazát szerezni, családi tűzhelyt alapítani. Ezen érzelem kifolyása a hő ragaszkodás ehez a vérrrel szerzett, vérrrel szentelt édes anyaföldhöz.

A nő erkölcsi műve volt az, hogy hazánkban a keresztény hitvallás terjedt és meggyökeresedett.

Isten maga a szeretet, ennél fogva a szeretet isteni s az ebből eredő minden nagy-nak, szépnek, jónak, nemesnek megnyilatkozása. A női szívből összhangra kelt, nagy, dicső eszmék minden időben, korban, megtermették virágaikat, gyümölcseiket.

A legujabb kor számtalan vívmányai, társadalmi fejlődése, kulturális viszonyai, az emberi elme magas foku, mondhatni század-vegi tulfejlettsége, elvitázhatatlanul ezerévi létünk fénypontja. De a hol a fény van, ott árnyak is kell lenni. S minél nagyobb a fény, annál erősebb az árny. Heves tudni-vágyásunk, erős szellemi és anyagi tevékenységünk, aránylag kevés idő alatt sokat elérni, sokat élvezni: ez a modern élet markans vonásokkal sebtében vázolt képe és egyuttal árnya.

A fény szoros kísérője: az árny, a jólété: a nyomor, az élvezeté: a kimerülés. És itt nyílik meg a tér a mai nő örök szeretetének működésére.

Tényleg nem volt oly sötét a háttér ezredéves életünk változó képeinek, mint a győzedelmes jelenkornak. Bölcs Ben-Akiba mondta régen, ezelőtt 1780 évvel, hogy: Semmi sincs új a nap alatt! Ha most felébredne, belátna tévedését! Nem képelem, hogy ezelőtt 1780 évvel ismertek volna olyan nyomort, mint a jelenkor testi-lelki nyomora. De minden roszban van valami jó. A nagy nyomor tudata szülte a jótékony magasztos eszméjét: a mai kor legfényesebb diadala ez, hol jótékonyág él a szívekben s annak nyilvánulása érvényesül, ott az emberi gyöngéségeket és roszindulatok korlátok közé szorították.

Fejlesztjük tehát lelkünkben a jótékony-ág eszméjét s terjesztjük az igaz örök sze- retet erejével. Az örök szeretet legyen szentelt fegyverünk, ez előtt az ész meghódol, a közöny meghátrál és a roszindulat el fog futni.

Bartha Endréné.

CSARNOK.

A régi arckép.

Kentler Gyula.
(Folytatás.)

A lépcsőn halk, suttogó beszédet hallot-tam. Oda néztem, az orvos beszélt Ilonka férjéhez. Megfogtam az orvos karját és izga-tottan kértem, hogy hogy van ő.

— Azt hiszem, már jobban van — mondá az komolyan. Beadtam az ellenmérget, a többi már Istentől függ.

Meghatottak e komoly szavak. Elenged-tem kezét és beléptem.

A beteg már eszméleténél volt, megis-mert. Oda hívott magához. Gyöngé hangon szólalt meg.

— Isten nem akarta, hogy meghaljak. Megmenekültem, pedig boldogabb lettem volna, mint így leszek. De hiszen mit is beszéllek, ön tudja, hogy miért tettem, ön tudja, hogy mily szerencsétlen vagyok. Istenem, Istenem miért is nem engedte meg, meghalni. Hangosan felzokogott.

Igyekeztem vigasztalni, pedig úgy is tudtam, hogy hiába teszem.

— Hasztalan vigasztal — szólt fanyar mosolylyal — ön nem tud sebemre irt találni.

Igaza volt, beláttam magam is, nem is vigasztaltam tovább. Csak némán álltam ott. Most már fel tudtam fogni, hogy mily lelki szenvedéseket állott ki a nő . . .

Mind én miattam, gondoltam magamban. Szegény Ilonka.

. . . Hazatértem, lefeküdtem, elakartam aludni, de nem tudtam. Szüntelen szemeim előtt lebegett a sápadt nő. Igyekeztem kiverni fejemből. Mi gondom van vele? Hiszen ő sem rokonom, sem valami közeli hozzátarto-zóm, de mégis nem tudtam másra gondolni.

Szegény asszony! Szegény asszony!

Ezután felépült, de szépségét majdnem teljesen elvesztette. Csak árnyéka már a haj-dani szép leánynak.

— Mit gondolsz — szóltam hozzá be-széde végeztével — mit szólna, ha oda men-nék hozzá.

— Legalább pár boldog percet szerez-nél neki, hiszen már úgy sem soká él sze-gény. Elfordult és két könyeseppet törült ki szeméből.

— Köszönöm — mondám — nagyon kö-szönöm. Oly jót tettél velem, hogy ezt el-mondtad. Nem is képelem, mily jót tettél. Legalább a szívem megkönnyebbül. Ugyis szükség van arra, hogy egyszer megkönnyeb-büljön.

Szemeim Ilonkát keresték. Megláttam, épen abba hagyta a tánczot. Oda mentem hozzá, nem ismert meg. Egy tour tánczra kértem, velem jött.

Tánczközben azt kértem tőle: „Nem ismer?”

— Nem, felelé csodálkozva.

— Igaz — mondám — nagyon megvál-toztam, de talán emlékszik rám. Tudja az a kis kert . . . a kis pad . . . a csacsogó ma-darak . . .

— Hogyan suttogá hevesen — te volnál az — aztán eszébe jutott, hogy hiszen nem is vagyunk már oly bizalmasak — ön Bacsó Elemér!?

— Igen — viszonzám. Ugy-e megváltoztam?

Szegény valami szépet akart mondani, mert azt mondta, hogy előnyömré.

Bevégeztük a tánczot, leültünk egymás mellé. A disznóvénnyek épen kis fülkét ké-pezték ott.

(Vége köv.)

Közgazdaság.

Érték-tözsde.

A debreczeni „közgazdasági bank részvény-társaság” közlése. 1896. július hó 7-én.

Államadósság:

Magyar aranyjárdék 4%.	—	122.50	123.—
„ vasuti beruházási köt. 4%.	—	124.—	125.—
„ koronajárdék 4%.	—	99.25	99.75
„ regále vált. köt. 4%.	—	100.50	101.50
Osztrák aranyjárdék 4%.	—	122.50	123.—
Egységes állam kötvény 4%.	—	101.25	101.75
Tisza-szeg. 4%-os nyere-m.-sors	—	139.—	140.—

Részvények:

Magyar hitelbank részvény	—	377.—	377.25
Osztrák hitelbank részvény	—	349.40	349.60
Magyripar- és keresk. bank. r.	—	102.—	103.—

Sorsjegyek:

Magyarjelzálogbank 4%-ossorsj.	122.—	122.50
3-os „	105.50	105.75
Osztrák földhitel sorsjegy 3%-os	114.50	115.50
Magyar vöröskereszt sorsjegy	10.—	10.50
Osztrák „	18.—	18.50
Olasz „	11.50	12.—
Bazilika sorsjegy	—	6.50 6.80
Jó-sziv „	—	3.10 3.40

Pénznemek:

Cs. és kir. arany	—	—	5.64	5.72
20 márkás arany	—	—	11.75	11.80
20 frankos arany	—	—	9.50	9.54
1 Sovereigns	—	—	11.98	12.02

Kiadóhivatali üzenet.

Többeknek. A nyári idény bekövetkeztével igen sok lakásváltozást jelentettek be elő-fizetőink közül. Azonban nagyon sokszor megakadunk, mert nem tudjuk vagy a *név-aláírást*, vagy pedig a *helyet*, hová a lap

ezután küldendő, elolvasni. A legtöbb esetben a névalírás olvashatlan, minek kibetűzéséhez, ha ugyan az lehetséges, igen nagy idő és türelem kell. Kérjük tehát a t. lakásváltoztató olvasóközönségünket, hogy ugy a nevet, mint a helyet olvashatóan leírni méltóztassanak, hogy ezáltal a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

Bérekocsik dijszabályzata.

	Két lovas	Egy lovas
I. Napaságra:		
Egész napra, reggeli 7 órától esti 9 óráig	5	3
Fél napra, reggeli 6 órától d. u. 1-ig, vagy d. u. 1-től esti 9 óráig	3	2
II. Órasságra:		
Fél órára	40	30
1/4 órára	60	45
Egy egész órára	80	60
Minden következő órára	40	30
Az utolsó órán túl félórára v. kevesebb időre	20	15
III. Egyes járatokért:		
Megállapodás és visszamenet nélkül a város sorompóin belül	50	3
IV. Meghatározott járatok:		
Temetésnekül (valláskülönbség nélkül), ha a végzettség a templomban történik	2	1 1/2
A temetőbe ki és vissza	1 20	50
A háztól egyenesen a temetőbe ki és vissza	60	4
A színházba menet	80	60
A színházból jövet	50	30
Bármely vasúti indóház vagy raktárhoz nappal menet vagy jövet kezi táskával	50	30
Éjjel menet vagy jövet kezi táskával	80	60
A kocsis mellé elhelyezett minden darab mátha után külön 10 kr. díj jár.		
A kocsisgyár, vagy csónakázó tóhoz, cukor-gyár, légszesz-gyár, kertészeti egylet és gömmalomhoz menet vagy jövet	50	30
Menet és visszajövet egy órai várakozással	80	60
A nagyerdei fürdőházhoz, polgári vagy katonai lövőtérhez menet vagy jövet	50	30
Menet és jövet egy órai várakozással	1	70
Minden következő órára	60	40
Külső barom- és lövésártérre oda és vissza egy órai várakozással	1 20	90
Minden következő órára	40	30
Katonai laktanyához és katonai kórházhoz menet vagy jövet	50	30
Menet és visszajövet 1 órai várakozással	80	60
Minden további órára	40	30

A díjak reggeli 6 órától esti 9 óráig számítottak.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1896. május hó 1-től.

Egységes vasúti idő szerint.

Debreczenből indul:	6.	P.
Budapest—Nagyvárad-felé	hajn.	4 —
Budapest felé (gyorsvonat)	reg.	8 40
Budapest—Nagyvárad felé	d. u.	12 38
Nagyváradra, (P.-Ladánytól gy. v.)	este	10 31
P.-Ladányig (minden kedden)	d. u.	8 48
Csak P.-Ladányig	déli	12 —
Szatmár—M.-Sziget felé	este	8 15
Szatmár—M.-Sziget felé	d. u.	4 07
Szatmár—M.-Sziget felé	este	8 —
Szatmár—M.-Sziget felé	éjjel	8 05
Csak Szatmárig	reg.	5 30
Miskolcz—Kassa felé	reg.	8 25
Miskolcz—Kassa felé	este	8 10
Szerencs-S.—A.-Ujhely-Kassa felé	d. u.	4 02
H.-Böszörmény—Büd. } m. áll. v.-tól	reg.	5 28
Sz.-Mihály-felé } vásártérrel	reg.	5 51
Füzes-Abony felé (m. áll. v.-tól) } m. áll. v.-tól	d. u.	3 57
Ohat-Köcs-Polgár felé (vásártérrel) } vásártérrel	d. u.	4 10
Ohat-Köcs-Polgár felé m. áll. v.-tól } vásártérrel	reg.	4 42
Derecske—Nagy-Léta felé	d. u.	4 12
Derecske—Nagy-Léta felé	d. u.	4 24
Derecske—Nagy-Léta felé	reg.	8 35
Derecske—Nagy-Léta felé	d. u.	4 17
Budapestre érkezik:		
A hajnali 4 órakor induló sz. v.	déli	12 —
A reggel 8 ó. 40 p.-kor induló gy.-v.	d. u.	1 50
A déli 12 ó. 38 p.-kor induló sz.-v.	este	8 10
Az este 10 ó. 31 p.-kor induló sz.-v.	reg.	8 45

* Közvétlen kocsik Kassára érk. 3 óra 30 p.
* Poprád-Felkára érk. jun. 1-től szept. 15-ig.

Budapestről—Debreczenbe indul:

A d. u. 8 ó. 47 p.-kor érkező sz.-v.	reg.	9 40
Az este 7 ó. 09 p.-kor érkező gy.-v.	d. u.	2 15
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz.-v.	este	7 05
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz.-v.	este	9 15
(P.-Ladányig gy.-v. átszállással.)	éjjel	11 —
A reggel 7 ó. 20 p.-kor érkező sz. v.		

Debreczenbe érkezik:

Budapest—Nagyvárad felől	d. u.	8 47
Budapest—Nagyvárad felől gy.-v.	este	7 09
Budapest—Nagyvárad felől	éjjel	2 40
Budapest—Nagyvárad felől	reg.	7 20
Nagyvárad felől (P.-Ladányig gy.v.)	reg.	5 12
M.-Sziget—Szatmár felől	reg.	7 50
M.-Sziget—Szatmár felől	d. u.	12 16

Debreczenbe érkezik:

M.-Sziget—Szatmár felől	este	10 16
Csak Szatmárról	reg.	6 58
Kassa—Miskolcz felől*	reg.	8 07
Kassa-S.-A.-Ujhely-Szerencs felől	este	12 21
Kassa—Miskolcz felől**	este	7 50
B.-Szt.-Mihály } vásártérre	reg.	8 08
H.-Böszörmény felől } m. áll. v.-hoz	déli	8 17
F.-Abony felől (vásártérre)	este	6 30
F.-Abony „ (m. áll. v.-hoz)	este	6 49
Ohat-Köcs-Polgár felől (vásártérre)	d. u.	5 20
Ohat-Köcs-Polgár „ (m. áll. v.-hoz)	d. u.	5 32
Derecske—Nagy-Léta felől	reg.	7 44
Derecske—Nagy-Léta felől	reg.	7 25
Derecske—Nagy-Léta felől	d. u.	8 18

* Poprád-Felkáról indul jun. 1-től szept. 15-ig, este 10 ó. 31 p.-gy. v.
** Közvétlen kocsik Kassáról ind. 18 ó. 31 p. d. u.

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság.
Felelős szerkesztő: Koncz Ákos.

Nyiltér.*

Válasz.

A „Debreczeni Reggeli Ujság” 155. számában Soós Sámuel névalírással jelent meg egy Nyiltéri közlemény, melyet valótlan tartalma miatt megjegyzés, illetve válasz nélkül nem hagyhatok.

Valótlan a nyiltéri közlemény azon állítása, mintha engem, mint a III. kerület ez időszerű rendőr alkaptányát Tóth Sándor rendőrfogalmazó ur bármilyen tekintetben uralna; ezen állításra azon jó kollégialis viszony, mely együtt hivataloskodásunk óta köztünk fennáll adhat választ, ennek elbirálását pedig Soós Sámuel napidijjára sem én, sem Tóth Sándor ur nem bizzuk.

Valótlan továbbá a nyiltéri közlemény azon állítása is, mintha én a fogalmazó ur és Soós Sámuel ideiglenesen hivatalomhoz lerendelt napidijjas közötti szóváltást hallottam volna, mert én ezen időben a 4-ik szobában Szász Sámuel rendőrbiztossal beszéltem meg egy bizonyos hivatalos eljárás mikénti fogantatását és én hivatalos szobámban már csak a szóváltás befejezése után léptem, a midőn a fogalmazó ur jelentette a történeteket s kérte a napidijjas urnak a hivatalból leendő eltávolítását azon nézetének adván kifejezést, hogy egy oly emberrel, ki felelősejé iránti tiszteletnek még csak legkisebb fogalmával sem bír, ő tovább egy hivatalos helyiségben nem lehet, de tettlegeség vagy annak csak megkísértése említéséről egyáltalán szó sem volt.

Mint később értesemre jött, Soós Sámuel napidijjas, a fogalmazó ur irányában tiszteletlen viselkedésének már előzőleg Szász Sámuel rendőrbiztos ur előtt hangos szavakkal adott kifejezést.

Ez a való tényállás.

Miután pedig az egész nyiltéri nyilatkozat alaptalan rágalmakat tartalmaz, annak hivatalos megtorlása végett az illető felsőbb-ségnél a hivatalos jelentés meg fog tétetni.

Debreczen, 1896. július 5.

Margittay Sándor,
r. alk.

*) E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Nyilatkozat.

Kötelességemnek ismerem a t. közönséggel tudatni, hogy a mohai Ágnes-forrás nemcsak kellemes asztali víz borral vegyítve, de főleg a gyomor tulsavanyúságát és égését, nemkülönben a vese és gége fájdalmainál kitűnő gyógyszer gyanánt 16 év óta használom s annyira nélkülözhetlen részemről, hogy nélküle alig 1—2 napig lehetek. Mindenkinek tiszta lelkiismerettel ajánlom a mohai Ágnes vizet a fentemlített bántalmaknál.

Galánthai Fekete Gábor,

világi áldozó pap, m. magánzó. Unter-Gremstetten (Stájerország).

4 602—12—4

824. sz.

1896.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak 13528. 1896. P. sz. végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Mayer Zsigmond bpesti kereskedő részére Buzágh János debreczeni lakostól 195 frt 50 kr. tőke, ennek 1896. évi márczius hó 30. napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 31 frt 72 kr. perköltség erejéig 130 frt törlesztett összeg betudásával 1896. évi május hó 22-én biróilag lefoglalt és 1546 frtra becsült boltiárak és üzleti felszerelvényekből álló ingóságok 1896. évi június hó 11-én délelőtti 9 órakor kezdetét veendő és alperes üzletében, Fő-utca 1822. számú háznál megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet igérőnek azonnali készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Debreczen, 1896. évi június hó 20-án

Török Péter,
birói kiküldött.

638—1—1

SÓSBORSZESZ,

me'y már eddig is igen nagy elterjedtségnek örvend, kapható minden fűszerüzletben, valamint gyógyszer-táramban.

Ára egy kis üvegnek 45 kr., nagy üvegnek 90 krajczár.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Használati utasítással ellátott könyveosko minden üveggel ingyen adatik.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszertára
DEBRECZENBEN (Tisza-palota).

608—52—26

Nemes asztali kövi-rákok.

A legdelikátabb asztali minőség, fekete, finomhéjú vörös ollókkal folyton szállít friss minőségben, rögtön a fogás után kezesség mellett az eleven érkezésért vám- és portamentesen bár-hová 5 kilós kosárakban (netto 4 klg.) a legjobb csomagolásban:

100—120 drb leves-rák	ft	2.80
60—70 „ asztali-rák	„	3.80
40—45 „ solo-rák	„	4.80
30—32 „ óriási solo-rák	ft	5.80

HALLER B. Stanislaw (Galiczia).

A rendelésnél kérem ezen lapra hivatkozni.

Sürgöny-cím: Haller Stanislaw.

625—9—9